

## Nyt om miljø & udvikling

92-gruppen er et samarbejde mellem 19 danske miljø- og udviklingsorganisationer. 92-gruppens organisationer arbejder aktivt med opfølgningen af Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg 2002 og andre sager vedrørende internationalt miljø og udvikling.

### 92-gruppen

c/o Mellempøbeligt Samvirke  
Borgergade 14  
1300 København K  
T 77 31 00 06  
F 77 31 01 11  
E jnordbo@ms.dk  
www.92grp.dk

## INDHOLD NR. 2

BÆREDYGTIG UDVIKLING OG EU'S FISKERIAFTALER MED TREDJELANDE 1  
FISKERIPOLITIK FOR BEGYNDERE 2  
EU I BRECHEN FOR STØRRE KLIMAINDSATS AF U-LANDE 3  
VÆRTSLAND I MODVIND PÅ KLIMAKONFERENCE 4  
WTO-FORHANDLINGER OM HENSYN TIL U-LANDE I STAMPE 5  
MILJØMINISTRE TAGER HUL PÅ OPFØLGNINGEN AF VERDENSTOPMØDET 6  
PENGE TIL INDSATS MOD TAB AF FRUGTBAR JORD OG KEMIKALIER 6  
NEPENTHES DELTAGER I ITTO-MØDE 7  
NEPENTHES FÅR MUNDKURV PÅ 7  
WWF LANCERER MÆRKNINGSORDNING FOR KLIMAPROJEKTER 7  
FOLKEOPLYSNING OG BÆREDYGTIG UDVIKLING 8  
ARRANGEMENTER 9  
REDAKTION 10

## Bæredygtig udvikling og EU's fiskeriaftaler med tredjelande

Af fødevareminister Mariann Fischer Boel

*"Målet er at skabe bæredygtige fiskebestande længe før 2015, som er tidsfristen i Johannesburg-planen"*

Verdenstopmødet i Johannesburg om bæredygtig udvikling blev afsluttet med vedtagelsen af en handlingsplan. På fiskeriområdet er vi i gang med at gennemføre handlingsplanen. Revisionen af den fælles fiskeripolitik skrider frem og forventes afsluttet under det danske formandskab. Sikring af bæredygtige fiskerier og genopbygning af fiskebestandene er en vigtig målsætning for dette arbejde. Målet er at skabe bæredygtige fiskebestande længe før 2015, som er tidsfristen i Johannesburg-planen.

Revisionsarbejdet omfatter også en strategi for EU's aftaler med 3.-lande. EU har netop fornyet en toårig fiskeriaftale med Angola (2002 – 2004). EU's fiskeriaftale med Angola er et led i en række fiskeriaftaler, som EU har indgået med AVS lande (lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet). Fjernfiskeri i disse områder har en lang tradition i flere af EU's medlemslande, især Spanien og Portugal.

Protokollen forventes at ville koste 15,5 mio. euro. Angola kan selv afgøre, hvordan den finansielle kompensation skal anvendes. Finansielle ydelser til udviklingsformål beløber sig til

5,5 mio. euro, dvs. 35% af de samlede udgifter i forbindelse med protokollen. Udviklingsdelen udgør en stigende del af EU's fiskeriaftaler.

*"I forbindelse med reformprocessen er EU opmærksom på, at der også i de eksterne fiskeriaftaler sikres et bæredygtigt og ansvarligt fiskeri"*

Det er aftalt at holde et fælles videnskabeligt møde mellem EU og Angola for at drøfte en bæredygtig forvaltning af fiskeressourcerne. I den seneste protokol indgår også bestemmelser vedr. et satellitovervågningsystem, der skal forbedre kontrollen med EU fartøjernes fiskeri.

Aftalen giver kun EU mulighed for at fiske uden for 12 sømil efter arter, der ikke umiddelbart kan udnyttes af angolanske fiskere. Mængderne er begrænsede, underlagt en bifangstordning, licenskrav og en kontrolordning.

EU's fiskeriaftaler har i en årrække været genstand for kritik fra bl.a. NGO'er. Kritikken går typisk ud på, at der mangler kontrol med, hvordan aftalerne forløber, at der ikke er et tilstrækkelig videnskabeligt grundlag vedr. fiskeriressourcerne.

*"Danmark finder, at der er behov for en bedre kortlægning af de biologiske ressourcer i de farvande, hvor EU opnår fiskerimuligheder"*

I forbindelse med reformprocessen er EU opmærksom på, at der også i de eksterne fiskeriaftaler sikres et bæredygtigt og ansvarligt fiskeri samt at adgang til ressourcerne må være begrænset til overskydende ressourcer, som kyststaterne ikke selv udnytter.

Danmark finder, at der er behov for en bedre kortlægning af de biologiske ressourcer i de farvande, hvor EU opnår fiskerimuligheder. Det er også afgørende, at EU's fiskeriaftaler ikke fratager lokale fiskere reelle fangstmuligheder. Endelig bør der være en god overensstemmelse mellem EU's fiskeripolitik og øvrige relevante EU-politikker.

## Fiskeripolitik for begyndere - eller en ny begyndelse for fiskeripolitikken

*Af Espen Nordberg, WWF Verdensnaturfonden*

*"Den fiskeriaftale der fornylig blev indgået med Angola afslører, at EU stadig er langt fra målet om bæredygtighed i fiskeripolitikken"*

I døningerne fra topmødet i Johannesburg, ligger EU's fiskeripolitiske fremtid nu og skulper rundt mellem en nedfisket torskebestand og de ansvarlige ministres taburetter. Vedtagelsen om at opnå generel bæredygtighed i 2015 forudsætter at EU udstikker en helt ny kurs – både for det hjemlige fiskeri og for EUs fiskeriaftaler med udviklingslandene. Den fiskeriaftale der fornylig blev indgået med Angola afslører, at EU stadig er langt fra målet om bæredygtighed i fiskeripolitikken.

*”det er svært at få øje på de langsigtede visioner om bæredygtighed”*

De 15,5 mio. euro som EU har betalt for aftalen er en vigtig indtægt for Angola, men det er svært at få øje på de langsigtede visioner om bæredygtighed.

EU frifinder sig selv ved at påstå, at fiskeriaftalen omfatter arter som Angola ikke selv udnytter, og at 35% af aftalens værdi er øremærket til udvikling af Angolas eget fiskeri. Men der findes ikke nogen klar plan for, hvordan dette skal ske, ligesom der ikke foreligger en tilstrækkelig grundviden om de pågældende fiskebestandes størrelse, reproduktion og bæreevne. Fiskeriaftalen indeholder ingen begrænsninger på hvor meget EU flåden må fiske. Det er usikkert om der er nogen reel kontrol med fartøjerne. Og det er tvivlsomt, om EU betaler en fair pris for de fisk der fanges.

Reelt handler fiskeriaftalen med Angola om at købe et fiskefarvand til de fartøjer, der er for mange af i Europa. Det er ikke bæredygtig udvikling, og efter Johannesburg må bøtten vendes. Den slags aftaler må starte med en klar målsætning for EU om at give Angola et solidt grundlag for selv at beslutte hvordan landets naturressourcer skal forvaltes. Det forudsætter bl.a. at Angola får viden om sine egne fiskebestande, at landet får kapacitet til selv at bygge et fiskeri op, hvis det ønsker det, og at der stadig er fisk tilbage, når EU trækker sig ud af de afrikanske farvande. Det har vi ingen garanti for i dag.

Fiskeripolitik har noget at tilbyde udviklingspolitikken – når EU får gennemført en gennemgribende reform af den eksisterende politik.

## EU i brechen for større klimaindsats af u-lande

*Af Lars Georg Jensen, WWF Verdensnaturfonden*

*”står det til EU, skal diskussionen om u-landenes mere forpligtende deltagelse snart i gang”*

Det er besværligt med, men det går ikke uden. Næh, det er ikke kvinder det drejer sig om, men u-landenes langsigtede deltagelse i indsatsen mod klimaforandringer. CO2 og andre drivhusgasser udledes over hele verden, og står det til EU, skal diskussionen om u-landenes mere forpligtende deltagelse snart i gang.

Emnet er den varmeste politiske kartoffel på denne uges forhandlinger i Klimakonventionens 8. partskonference, COP-8 i New Delhi. Efter at sagen i sidste uge var blevet afvist af den indiske formand for konferencen, miljøminister T.R. Baalu, tog EU emnet op på ny, da der onsdag blev taget hul på to dages ministerkonference. Det var Miljøstyrelsens direktør, Steen Gade, der på EU's vegne foreslog, at Delhi-mødet bør blive

*"Fordelingen af de globale CO<sub>2</sub>-udledninger er i dag, at industrilandene udleder ca. 55%, mens u-landene udleder 45%"*

startskuddet til en forhandlingsproces, der inden for de nærmeste år skal definere hvordan u-landene kan deltage mere aktivt i klimabeskyttelsen.

Mens alle industrilande i Kyoto-protokollen har fået lagt loft over deres udslip af CO<sub>2</sub> og andre drivhusgasser i 2008-12, er u-landene fritaget herfor med henvisning til deres lavere økonomiske udviklingsniveau.

EU understregede, at man ikke forestiller sig, at u-landene skal have samme type reduktionsforpligtelser som industrilandene. EU lagde også vægt på, at de rigere industrilande stadig skal gå foran i klimabeskyttelsen, fordi de råder over flere økonomiske og teknologiske ressourcer.

Tanken om u-landenes stærkere involvering har også været et af de varmeste emner på klimakonferencens mange parallelle seminarer og mini-konferencer. At der kan tænkes mange modeller for u-landenes involvering, har været det gennemgående budskab i diskussionerne mellem forskere og miljøfolk fra hele verden, tilknyttet betydningsfulde internationale organisationer som bl.a. OECD, Det Internationale Energiagentur (IEA), World Resources Institute, og Pew Center on Global Climate Change.

Uanfægtet heraf sagde Indiens premierminister Vajpayee onsdag i sin tale til COP-8, at enhver form for introduktion af nye forpligtelser til u-landene er malplaceret, fordi "u-landenes CO<sub>2</sub>-udledninger kun udgør en brøkdel af de globale udledninger, og at dette ikke vil ændre sig i de nærmeste årtier."

Fordelingen af de globale CO<sub>2</sub>-udledninger er i dag, at industrilandene udleder ca. 55%, mens u-landene udleder 45%. Målt per indbygger er de fleste u-landes udledninger dog langt lavere end de fleste i-landes.

Meget overraskende har USA på COP-8 foretaget en kovending i forhold til emnet, og har afvist at støtte EU's forslag. Indtil i sidste uge var det et hovedargument i USA's afvisning af Kyoto-protokollen, at u-landene ikke har konkrete CO<sub>2</sub>-reduktionsforpligtelser.

## Værtsland i modvind på klimakonference

*Af Lars Georg Jensen, WWF Verdensnaturfonden*

De indiske værter for Klimakonventionens 8. partskonference, COP-8, der afholdes i denne uge i New Delhi, får ikke ligefrem

*"Den indiske minister har forholdt sig tavs til kritikken, mens omverdenen spekulerer i årsagen til det ringe udspil"*

ros for sin indsats. Tidligere på ugen fremlagde den indiske formand, miljøminister T.R. Baalu, sit forslag til en politisk deklARATION, men forslaget blev afvist af langt de fleste lande som ubrugeligt – selv som forhandlingsgrundlag. EU var hårdest i sin kritik, men der var kritiske bemærkninger fra stort set alle undtagen USA. Selv en del af u-landene var kritiske overfor udspillet, mens andre forholdt sig neutralt, formentlig i respekt for det store u-land Indien.

EU's kritik rettede sig bl.a. imod, at udspillet stort set kun lægger vægt på tilpasninger til klimaforandringer, og ikke med ét eneste ord nævner Kyoto-Protokollen, som sigter mod at forhindre klimaforandringerne.

Også miljøorganisationerne er stærkt kritiske overfor udspillet, som de finder helt håbløst. Den indiske minister har forholdt sig tavs til kritikken, mens omverdenen spekulerer i årsagen til det ringe udspil. Blandt mange gætterier opfattes udkastet til deklARATION som et forsøg på at imødekomme USA, der netop har lagt vægt på tilpasning til klimaforandringer frem for imødegåelse af dem.

*"NGO'erne kårede Indien til "fossil of the day"*

Indiens miljøminister har bebudet, at han først vil fremlægge et nyt forslag til en politisk deklARATION sent torsdag eftermiddag eller aften. Det risikerer i givet fald at blive så sent, at de fleste ministre har forladt Delhi.

Indiens generelle håndtering af sin rolle som værtsland medførte onsdag, at NGO'erne kårede Indien til "fossil of the day". Det er en skamfuld hæderspris, som NGO'er hver dag uddeler til det land, der har opført sig mest bagstræberisk i forhandlingerne. Indien blev tildelt den tvivlsomme hæder for sit deklARATIONsforslag, samt for generelt ikke at være nogen drivkraft for gode resultater fra konferencen – en rolle man normalt forventer af et værtsland.

Det er yderst sjældent, at et fremtrædende og fattigt u-land bliver tildelt "fossil of the day". Normalt er det USA, Australien eller Saudi Arabien, der løber med prisen.

## WTO-forhandlinger om hensyn til u-lande i stampe

*Af John Nordbo, 92-gruppen*

I forbindelse med Verdenstopmødet gav blandt andre EU udtryk for, at u-landenes handelsforhold skulle forbedres via forhandlinger i Verdenshandelsorganisationen WTO. I WTO er det besluttet, at de bestemmelser om særlig og differentieret

behandling af u-lande, som allerede findes i en række af WTO's aftaler, skal gøres mere præcise og brugbare. I dag har de fleste karakter af vage hensigtserklæringer.

17-23 oktober gennemførtes en serie forhandlingsmøder om sagen, men de rige lande var meget lidt imødekommende overfor u-landene. 31 december er sat som deadline for forhandlingerne, og det frygtes nu, at denne tidsfrist vil blive overskredet.

## Miljøministre tager hul på opfølgningen af Verdenstopmødet

*Af John Nordbo, 92-gruppen*

EU's miljøministre traf 17. oktober en række beslutninger, som havde til formål at fremme integrationen af miljøhensyn i EU's forskellige politikker. Ministrene bad eksempelvis EU-Kommissionen om at udarbejde forslag til sektorspecifikke mål for afkobling af miljøbelastningen fra den økonomiske vækst.

Ministrene opfordrede også medlemsstaterne til at leve op til beslutningen fra Johannesburg om at udarbejde og implementere nationale strategier for bæredygtig udvikling i 2005. En række EU-lande mangler sådanne strategier i dag.

4. november diskuterer Folketinget Danmarks opfølgning på topmødet.

## Penge til indsats mod tab af frugtbar jord og kemikalier

*Af John Nordbo, 92-gruppen*

16.-18. oktober blev der holdt generalforsamling i Den Globale Miljøfacilitet, også kaldet GEF, som er en international fond for bistand til bekæmpelse af en række globale miljøproblemer. På mødet blev det besluttet at fondens midler fremover kan anvendes til at finansiere gennemførelsen af POP-konventionen som har til formål at afskaffe brugen af DDT og en række andre giftige og svært-nedbrydelige kemikalier.

Det blev også besluttet, at GEF'en kan blive en finansieringsmekanisme for Ørkenspredningskonventionen. Gennem denne konvention søges tab af frugtbar jord overalt i Verden begrænset, men de rige lande har haft meget svært ved at få pungen fremme for at bidrage til indsatsen. Midler fra GEF'en vil være en hjælp, men helt utilstrækkelige i forhold til

det behov, FN's Miljøprogram har beregnet. I hvert af de næste fire år råder GEF over 750 mio. \$ til alle formål.

## Nepenthes deltager i ITTO-møde

*Af Christian Straarup, Nepenthes*

Nepenthes deltager i næste uge på vegne af 92-gruppen i det halvårslige møde i den Internationale Tropetømmer Organisation (ITTO). På mødet vil Nepenthes arbejde for, at Danmark som formand for EU bidrager aktivt til bekæmpelsen af den omfattende ulovlige tømmerhugst, som er et stort problem i mange tropiske lande. Det anslås at mere end en tredjedel af det tømmer, som importeres til EU, kommer fra ulovlig tømmerhugst.

## Nepenthes får mundkurv på – NGO'ers ytringsfrihed truet

*Af John Nordbo, 92-gruppen*

Nepenthes har modtaget besked fra Datatilsynet om, at man skal ændre hjemmesiden [www.tropetrae.dk](http://www.tropetrae.dk). På hjemmesiden opfordres forbrugere til ikke at købe havemøbler hos firmaer, som ikke kan eller vil dokumentere, at tømmeret er bæredygtig produceret, og den slags advarsler er ifølge tilsynet i strid med persondataloven.

Andre folkelige organisationer har i mange år og i forskellige sammenhænge opfordret forbrugerne til at "stemme med indkøbsvognen", ligesom Nepenthes gør på sin hjemmeside. NGO'erne i 92-gruppen frygter, at Datatilsynets nye praksis vil medføre en begrænsning af deres ytringsfrihed.

## WWF lancerer mærkningsordning for klimaprojekter

*Af Lars Georg Jensen, WWF Verdensnaturfonden*

WWF lancerede tirsdag en mærkningsordning for klimaprojekter uden for et industrilands egne grænser – de såkaldte Joint Implementation og CDM-projekter (Clean Development Mechanism). Ifølge Kyoto-protokollen kan de industrialiserede lande slippe for en del af deres hjemlige CO2-reduktioner, hvis de i stedet laver projekter i andre lande, der reducerer CO2-udslippet dér.

Mærkningsordningen, der kaldes "Gold Standard", skal gælde

både for CDM og Joint Implementation - projekter i hhv. u-lande og andre industri- og østlande. Ordningen er blevet udviklet af WWF i samarbejde med en række miljø-, erhvervs-, og regeringsinstitutioner, og har til formål at sikre at projekterne er til fordel for både klimaet og lokalområdet, hvor de foregår.

En del af de projekter, der hidtil har søgt godkendelse som JI eller CDM projekter, har været af tvivlsom kvalitet – eller har været projekter som ville have fundet sted uanset om der var noget der hed JI og CDM eller ej.

WWF opfordrer til, at de industrialiserede lande primært klarer deres reduktionsforpligtelser hjemme hos dem selv. Men hvis lande eller private virksomheder kaster sig ud i CDM eller JI, bør de søge at fremme projekter, der har den højest mulige gevinst for klima og befolkning i de lande, hvor projekterne gennemføres.

## Folkeoplysning og bæredygtig udvikling

*Af Anne Mette de Visser, Øko-net*

Øko-net har udgivet et debatoplæg om folkeoplysning og uddannelse for bæredygtig udvikling – nu også på engelsk. I hæfterne kan man læse om danske ideer, visioner og erfaringer omkring folkeoplysning og uddannelse for bæredygtig udvikling. Bl.a.:

- hvad forstås ved uddannelse for bæredygtig udvikling (UBU)?
- forslag til indholdet af UBU
- hvad vil bæredygtig pædagogik sige?
- betydningen af de fysiske rammer på- og driften af uddannelsesinstitutioner
- hvordan visionerne om bæredygtighed kan oversættes til målsætninger for uddannelse
- barrierer for at realisere UBU samt
- eksempler på hvordan UBU kan se ud

*FN vil lancere et 10-år for uddannelse for bæredygtig udvikling*

Debatoplægget kan bruges som udgangspunkt for international dialog om, hvordan folkeoplysning og uddannelse for bæredygtig udvikling kan realiseres. Det er særlig aktuelt i forbindelse med at FN vil lancere "a decade for education for sustainable development" – altså et ti-år for UBU.

Hæfterne kan rekvireres hos Øko-net eller downloades på [www.BæredygtigUdvikling.nu](http://www.BæredygtigUdvikling.nu) (dansk version) og [www.SustainableDevelopment.dk](http://www.SustainableDevelopment.dk) (engelsk version).



## ARRANGEMENTER

### **OZONLAGSNEDBRYDNINGEN –**

#### **DET GLEMTE MILJØPROBLEM**

Tirsdag d. 5.11.02

kl. 9-12 hos Mellempøkeligt Samvirke

Seminar arrangeret af 92-gruppen og Dansk Selskab for Miljøkemi. Program kan ses på [www.92grp.dk](http://www.92grp.dk).

### **ET FRUGTBART MARKED FOR DANSK INDUSTRI -**

#### **HALVERING AF CO<sub>2</sub> UDSLIPPET VIL BETYDE EN**

#### **FREMADRETTET INDUSTRIPOLITIK**

Tirsdag d. 12.11.02

kl. 17-21 i Ingeniørhuset

Offentligt møde arrangeret af EnergiDebat, OVE og Selskabet for Grøn teknologi. Tilmelding mv. via [www.ida.dk/moeder](http://www.ida.dk/moeder).

### **KLIMASTRATEGI OG ENERGIPOLITIK HÆNGER ULØSELIGT**

#### **SAMMEN – NYE REGERINGSUDSPIL OG ALTERNATIVER**

Torsdag d. 28.11.02

kl. 14-17 på Københavns Rådhus

Offentligt møde arrangeret af EnergiDebat og OVE.

Program og tilmelding: [uffe@ecocouncil.dk](mailto:uffe@ecocouncil.dk)

### **BÆREDYGTIGT FORBRUG -**

#### **DEBATMØDE MED FOKUS PÅ PRODUCENTERS HOLDNING**

Fredag d. 29.11.02

kl. 9.30 - 15.30 på Københavns Bymuseum

Arrangeret af Det Økologiske Råd for 92-gruppen.

Kontakt [sidsel@ecocouncil.dk](mailto:sidsel@ecocouncil.dk) for yderligere oplysninger.

### **ENVIRONMENT AND ENLARGEMENT**

#### **ENVIRONMENTAL POLICIES IN THE EU-ENLARGEMENT PROCESS**

Fredag d. 13.12.02

kl. 9.30-16.45 i Landstingsalen

Konference arrangeret af NOAH - Friends of the Earth

Denmark/Europe. Tilmelding og information på [www.noah.dk](http://www.noah.dk)

### **ENVIRONMENT AND ENLARGEMENT – WORKSHOPS OM**

#### **INVESTERINGER, BÆREDYGTIGHED, STRATEGIER M.M.**

Lørdag-søndag d. 14.-15.12.02

kl. 10-14 på Holmen

Arrangeret af NOAH - Friends of the Earth Denmark og Friends of the Earth Europe. Tilmelding og information på [www.noah.dk](http://www.noah.dk).

## REDAKTION

Dette nummer af nyhedsbrevet er redigeret af John Nordbo, 92-gruppen og Ida Thuesen, WWF Verdensnaturfonden.

Tidligere numre kan ses på [www.92grp.dk](http://www.92grp.dk).

Såfremt nyhedsbrevet ønskes afmeldt, sendes mail til [jnordbo@ms.dk](mailto:jnordbo@ms.dk).